

Warszawa, dnia 23.07.2012 r.

Ldz. BM / 50 / 2012

**Sprawozdanie z I spotkania dyskusyjnego
dot. sporządzania projektów planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000:
PLB280011 „Lasy Skaliskie” oraz PLH280049 „Niecka Skaliska”**

W ramach realizacji projektu POIS.05.03.00-00-186/09 „Opracowanie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 na obszarze Polski” w dniu 20 lipca 2012 r. w Gołdapi odbyło się pierwsze spotkanie informacyjno-dyskusyjne Zespołu Lokalnej Współpracy (ZLW) dotyczące opracowania projektów planów zadań ochronnych (PZO) dla obszarów Natura 2000 PLB280011 „Lasy Skaliskie” oraz PLH280049 „Niecka Skaliska”.

Celem pierwszego spotkania było przedstawienie:

- prawnych podstaw tworzenia i funkcjonowania obszaru Natura 2000,
- podstaw prawnych oraz zakresu merytorycznego planu zadań ochronnych,
- zasad udziału społeczeństwa w procesie sporządzania projektów planów obszarów Natura 2000,
- możliwości wykorzystania platformy informacyjno- komunikacyjnej,
- przedmiotów ochrony obszarów Natura 2000 wraz z rozpoznaną dotychczas ich lokalizacją,
- głównych problemów związanych z zagrożeniami przedmiotów ochrony rozpatrywanych obszarów Natura 2000,
- prawnych skutków ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000.

W spotkaniu wzięły udział 35 osób reprezentujących różne instytucje i podmioty (Załącznik 1).

Spotkanie rozpoczęło się powitaniem zaproszonych gości przez panią Iwonę Mirowską-Ibron – Planistę Regionalnego RDOŚ w Olsztynie. Następnie pani Iwona Mirowska-Ibron przedstawiła zespół IOŚ-PIB wykonujący projekt planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 PLH 280040 „Kaszuny” oraz przedstawiła informacje o projekcie i jego celach. Podkreśliła przy tym, że plan zadań ochronnych jest aktem prawa miejscowego ustanowionym na mocy zarządzenia wydanego przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, który będzie obowiązywał przez 10 lat. Pani Iwona Mirowska-Ibron wyjaśniła, iż ideą PZO jest wypracowanie kompromisu pomiędzy wymogami ochrony a działalnością gospodarczą oraz podkreśliła, że w ramach projektu PZO formułuje się cele działań ochronnych, określa się te działania (wraz z podmiotami wykonującymi te działania) i ich rozmieszczenie, w tym ochrony czynnej, monitoringu oraz uzupełnienia wiedzy. Omówiła również różnice pomiędzy planem zadań ochronnych a planem ochrony. Następnie pani Iwona Mirowska-Ibron przedstawiła harmonogram spotkania.

W **pierwszej informacyjnej części warsztatów** zostały omówione następujące zagadnienia:

1. Sieć obszarów Natura 2000 a krajowy system obszarów chronionych (KSOCH) – dr Zdzisław Cichocki

W referacie zostały omówione podstawy prawne tworzenia form ochrony przyrody wymienionych w art. 6 ust. 1 Ustawy o ochronie przyrody (UOP) oraz tworzenia, funkcjonowania i likwidacji obszarów Natura 2000. Następnie omówiono Krajowy System Obszarów Chronionych województwa pomorskiego – obszary chronione oraz Sieć Obszarów Natura 2000. Podkreślono, iż w przypadku obszarów Natura 2000 ochronie podlega nie cała przestrzeń, ale konkretne obiekty - przedmioty ochrony. Zwrócono uwagę na przypadki nakładania się obszarów KSOCH z terenami obszarów Natura 2000, z czego wynikają określone konsekwencje dla planów ochrony.

2. Charakter, zasięg przestrzenny, podstawy prawne oraz zakres merytoryczny planu zadań ochronnych – dr Zdzisław Cichocki

Omówiono zasady sporządzania planu zadań ochronnych. Poruszono m.in. następujące kwestie: nadzoru nad obszarami Natura 2000, prawa do udziału w pracach nad projektem planu zadań osób i podmiotów prowadzących działalność w obrębie chronionych siedlisk, udziału społeczeństwa w procesie tworzenia planu, ustanowienia planu zadań ochronnych na mocy zarządzenia wydawanego przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska (podkreślono, iż zarządzenie to jest aktem prawa miejscowego). Został także przedstawiony zakres merytoryczny planu zadań ochronnych. Następnie omówiono tryb sporządzania projektu planu zadań ochronnych, zakres koniecznych prac oraz tryb dokonywania zmian w planie określony w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (Dz.U. 2010, nr 34 poz. 186).

3. Rola i zasady udziału w procesie sporządzania planu zadań ochronnych – zagadnienie przygotowane przez dr Jana Borzyszkowskiego i dr Bożenę Kornatowską, zaprezentowane przez dr Jana Borzyszkowskiego.

W referacie podkreślono iż powstawanie planu zadań ochronnych obszaru Natura 2000 nieodłącznie wiąże się z procesem komunikacji z innymi ludźmi, prowadzącym do ich włączenia w ochronę obszaru. Omówiono przepisy odnoszące się do udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji dotyczących środowiska naturalnego: Konwencja o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska (Konwencja z Aarhus) z dnia 25 czerwca 1998 r., Dyrektywa 2003/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 maja 2003 r.: przepis prawa krajowego Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko. Poinformowano o korzyściach dla społeczności lokalnej oraz o korzyściach dla obszarów Natura 2000, w związku z ustanowieniem planów zadań ochronnych. Omówione zostały poziomy uczestnictwa interesariuszy w planowaniu oraz podejmowaniu decyzji.

4. Platforma informacyjno-konsultacyjna [PIK] – zagadnienie przygotowane przez mgr inż. Małgorzatę Bidłasik i dr Agnieszkę Kuśmierz, zaprezentowane przez dr Agnieszkę Kuśmierz.

W prezentacji omówiono cel utworzenia oraz zasady działania platformy informacyjno-komunikacyjnej, jako systemu rozszerzającego możliwości pracy Zespołu Lokalnej Współpracy – możliwość śledzenia zmian w PZO, komentowania ich i dyskusowania o nich na forum, wprowadzania własnych dokumentów, a po zakończeniu prac nad PZO możliwość prowadzenia monitoringu wykonywania zadań.

5. Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 PLB280011 „Lasy Skaliskie” – dr Grzegorz Rąkowski

W referacie dotyczącym obszaru Natura 2000 PLB280011 „Lasy Skaliskie” przedstawiono ogólną charakterystykę obszaru Natura 2000. Przedstawiono również inne formy ochrony przyrody występujące w obrębie obszaru. Podkreślono atrakcyjność krajobrazową przedmiotowego terenu – niecka pojeziorna zabagniona, otoczona wzgórzami. Określono główne siedliska ptaków w obrębie obszaru. Stwierdzono, że na omawianym terenie gniazduje 21 gatunków ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej, w tym 4 gatunki zagrożone w kraju, umieszczone w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt. Za przedmioty ochrony w tym obszarze uznano 4 gatunki ptaków i są to: orlik krzykliwy, derkacz, żuraw oraz dzięcioł białogrzbiety. Następnie przedstawiono charakterystyki kluczowych gatunków ptaków będących przedmiotami ochrony. Zwrócono uwagę na zagrożenia tych gatunków oraz na ich liczebność w obrębie obszaru. Wymieniono również inne ważne gatunki ptaków obszaru PLB280011 „Lasy Skaliskie”: bocian biały, bielik, jarząbek i włośchatka.

6. Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 PLH280049 „Niecka Skaliska” – dr Jadwiga Sienkiewicz

W referacie dotyczącym obszaru Natura 2000 PLH280049 „Niecka Skaliska” przedstawiono ogólną charakterystykę obszaru Natura 2000. Podkreślono, iż na omawianym terenie występują 5 siedlisk przyrodniczych z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej, z czego 4 zostały wymienione w SDF: niżowe świeże łąki użytkowane ekstensywnie, torfowiska przejściowe i trzęsawiska, grąd subkontynentalny oraz łąkowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe. Przedstawiono charakterystyki siedlisk przyrodniczych będących przedmiotami ochrony Specjalnego Obszaru Ochrony Siedlisk Natura 2000. Zwrócono uwagę na reprezentatywność siedlisk, ich powierzchnię i występowanie na tym obszarze (zaprezentowano mapy siedlisk przyrodniczych opracowane na podstawie wyników inwentaryzacji Wojewódzkiego Zespołu Specjalistycznego 2008-2009 r.). Stwierdzono, że w SDF nie wymieniono najliczniejszej w przedmiotowym terenie świerczyny na torfie. Na przedmiotowym obszarze nie stwierdzono występowania gatunków roślin z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej. Podkreślono również, że na obszarze występują gatunki zwierząt z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej. Są to: bóbr, wilk, wydra, ryś, kumak nizinny, traszka grzebieniasta, skójką gruboskorupowa, zalotka większa, czerwończyk nieparek. Omówiono występowanie gatunków zwierząt – przedmiotów ochrony.

Bezpośrednio po prezentacji rozpoczęła się dyskusja. Pan Jan Bułas (rolnik – gospodarstwo indywidualne) zapytał z jakiego roku pochodzą dane zawarte w SDF, które wykorzystano w prezentacji. W odpowiedzi pani Jadwiga Sienkiewicz poinformowała, że dane pochodzą z lat 2008-2009.

Pani Małgorzata Lenarczyk (Starostwo Powiatowe Gołdap) zwróciła uwagę, że z bobrami jest duży problem – z liczby skarg właścicieli podtapianych gruntów wynika, że populacja tego gatunku jest znacznie większa niż zaprezentowane dane, natomiast pan Ryszard Bogusz (Gmina Banie Mazurskie) stwierdził, że jest też więcej wilków, gdyż w gminie zanotowano przypadki zagryzienia zwierząt gospodarskich przez wilki. Potwierdzili to również przedstawiciel Nadleśnictwa Czerwony Dwór pan Tomasz Liwak, który podał, że w tym nadleśnictwie w roku 2007 stwierdzono występowanie 394 bobrów i 12-14 wilków. Ponadto na przedmiotowym terenie zaobserwowano, że w okresie zimowym wilki wędrują w rejony występowania bobrów. Pan Tomasz Liwak poinformował również, że na terenie nadleśnictwa obserwowane były rysie. Dzieciół białoczelny także występuje na przedmiotowym terenie, a w olsach, które zamieszkuje, prowadzona jest prośrodowiskowa gospodarka leśna (wycinane jest 65% tego, co przyrasta).

Następnie głos zabrał Pan Zenon Iliasz (Stowarzyszenie Węgoropa – Gołdapa). Zwrócił uwagę na pogarszający się status rolników i kwestię dopłat środowiskowych, które rolnicy mogą otrzymywać obecnie, i które będą otrzymywali po zatwierdzeniu PZO.

Pan Tomasz Liwak pokreślił unikatowy charakter Lasów Skaliskich, dużą bioróżnorodność na tym terenie oraz wysiłki jakie wkłada Nadleśnictwo Czerwony Dwór w zachowanie tego cennego przyrodniczo terenu. Poinformował też, że część cennych świerczyn na torfach uległa zniszczeniu, bo nie wykonano działań melioracyjnych, które umożliwiłyby zachowanie właściwych stosunków wodnych (jako przykład podał brak zgody RDOŚ na uruchomienie jednego z kanałów). Podał też przykład działań nadleśnictwa w zakresie ochrony cennych gatunków, np. wielosiła błękitnego. Zadał pytanie, jaka forma ochrony zostanie zaproponowana w PZO, bierna czy czynna. W odpowiedzi pani Jadwiga Sienkiewicz poinformowała, że nie tylko ochrona bierna będzie zaproponowana, bowiem niektóre przedmioty ochrony wymagają ochrony czynnej.

W dalszej części wypowiedzi pan Tomasz Liwak stwierdził, że konieczne jest objęcie bobra działaniami użytkowymi, tak by to co najcenniejsze w Lasach Skaliskich nie zostało zniszczone z powodu zmiany stosunków wodnych. Zwrócił też uwagę, że w przeszłości w związku z melioracjami nastąpiło pewne przesuszenie terenu, ale ten stan ustabilizował się, a obecnie następują zmiany, które są związane m.in. z działalnością bobrów. Ponadto dodał, że świerczyna na torfie została całkowicie wyłączona z użytkowania zrębowego. Zaapelował, by używać wszelkich metod w celu ochrony tego co jeszcze jest oraz wykorzystać przy tworzeniu PZO wszelkie materiały naukowe.

Pan Ryszard Bogusz (Gmina Banie Mazurskie) przypomniał, że gminy Banie Mazurskie i Budry są gminami przygranicznymi i rowy melioracyjne są przedzielone granicą.

7. Problematyka zagrożeń dla celów i przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000 – zagrożenia wynikające z uwarunkowań społeczno-gospodarczych – dr Zdzisław Cichocki / dr Jan Borzyszkowski

Omówiono czynniki (generatory) zagrożeń wynikające z sytuacji społeczno-ekonomicznej gmin, przyjętych strategii rozwoju gospodarczego oraz polityki przestrzennej

gmin, na terenie których znajdują się oba obszary Natura 2000. Wskazano również potencjalne zagrożenia dla siedlisk przyrodniczych i gatunków.

Po zakończeniu prezentacji rozpoczęła się dyskusja. Pan Jerzy Półtorak (Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Białostok) poinformował, że jego firma jest w trakcie przygotowywania Planu Urządzania Lasu Nadleśnictwa Czerwony Dwór i że na podstawie dotychczasowych badań stwierdzono znaczącą kolizję pomiędzy formami ochrony – ochroną bobra i ochroną świerczyn na torfie, bowiem świerczyny „rozpadają się” w wyniku działalności bobrów. W odpowiedzi pan Grzegorz Rąkowski stwierdził, że bóbr na przedmiotowym terenie jest gatunkiem pospolitym i że w PZO takie problemy zostaną rozstrzygnięte.

Pani Justyna Glińska (rolnik – gospodarstwo indywidualne) przedstawiła swoje problemy związane z funkcjonowaniem obszaru Natura 2000 „Niecka Skaliska”. Stwierdziła, że choć Kanał Brożajcki jest tworem sztucznym, to RDOŚ nie pozwala na inwestycje energetyki wodnej, co prowadzi do „sztucznej” ochrony przyrody w jego rejonie, a Kanał jest traktowany jako obiekt chroniony. Ponadto poinformowała, że jej propozycje udroźnienia starorzeczy w rejonie Niecki Skaliskiej dla ryb nie spotkały się odzewem. W odpowiedzi pani Iwona Mirowska-Ibron stwierdziła, że nie ma mowy o sztucznej ochronie przyrody, ale należy zwrócić uwagę, że Kanał Brożajcki działający przez wiele lat stworzył określone stosunki wodne i zmiany mogą być dla środowiska znajdującego się w otoczeniu niekorzystne. Pani Justyna Glińska zwróciła uwagę, że obecnie istnieją możliwości techniczne, by takie zmiany nie nastąpiły.

Pani Justyna Glińska stwierdziła również, że jako właścicielka 30 ha gruntów rolnych na skraju Lasów Skaliskich nie może wybudować siedliska, gdyż w SDF znalazł się zapis, że zagrożeniem jest zabudowa rozproszona i w związku z tym nie może uzyskać stosownych pozwoleń. W tej kwestii wypowiedziała się również pani Iwona Mirowska-Ibron i zwróciła uwagę, że jeśli zabudowa nie wpływa na przedmioty ochrony, to funkcjonowanie obszaru Natura 2000 nie jest przeszkodą.

Następnie głos zabrał pan Piotr Gawrycki (Nadleśnictwo Borki) i odniósł się do zapisów SDF dotyczących zagrożeń związanych z gospodarką leśną (wyrąb starodrzewu, zakładanie upraw plantacyjnych), które w tym dokumencie zostały sformułowane w sposób zbyt ogólny, niewyjaśniający co jest właściwie zagrożeniem. Zapelował też do autorów PZO o jak najdokładniejszą inwentaryzację wszystkich elementów środowiska przy udziale leśników i innych gospodarzy terenu. Podkreślił, że derkacz i kumak są pospolite na przedmiotowym terenie.

8. Prawne (i inne) skutki ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 – dr Zdzisław Cichocki

W wystąpieniu zwrócono uwagę na następujące zagadnienia:

- ograniczenia w gospodarowaniu,
- ograniczenia w zagospodarowaniu terenu:
 - studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego,
 - miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego,
- narzędzia egzekwowania ustaleń planu zadań ochronnych,
- art. 36, ust. 3 → problemy rekompensaty finansowej,

- art. 37 → nakazy wstrzymania działań mogących znacząco negatywnie oddziaływać na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 i podjęcie właściwych działań naprawczych,

które były przyczynkiem do dalszej dyskusji w **panelu dyskusyjny (część II warsztatów)**.

Pan Jan Bułas zwrócił uwagę na problem zalesień – z jednej strony przed utworzeniem obszaru Natura 2000 możliwe było zalesianie i można było otrzymywać dopłaty unijne, z drugiej jednak strony po utworzeniu obszaru Natura 2000 zalesienia nie są możliwe, a tym samym rolnicy zostali pozbawieni możliwości korzystania z dopłat. Zastanawiał się, czy będąc w posiadaniu gruntów rolnych VI klasy stosować intensywne nawożenie, czy może lepiej takie grunty zalesić.

Pani Justyna Glińska stwierdziła, że konieczne jest wskazanie w PZO przeznaczenia każdej działki i ewentualnych możliwości zmiany jej przeznaczenia.

Pan Zdzisław Cichocki podkreślił, że PZO odnosić się będzie do lokalizacji przedmiotów ochrony, zaś pani Anna Włodarczyk-Komosińska (RDOŚ Olsztyn) przypomniała, że jeśli rolnicy chcą mieć dopłaty po ustanowieniu PZO, to będą musieli użytkować grunty zgodnie z zapisami dokumentu. Podkreśliła również, że uzyskanie dopłat po ustanowieniu PZO będzie prostsze niż obecnie uzyskanie dopłat z programów rolno-środowiskowych.

Wrócono jeszcze do problematyki zabudowy rozproszonej – pan Jan Bułas przypomniał, że na tych terenach zawsze była tego typu zabudowa (kiedyś było znacznie więcej) i ważne jest, by nadal mogła funkcjonować. Podkreślił również, że kwestie zabudowy są bardzo ważne z punktu widzenia lokalnej społeczności, a leśnicy nigdy jej nie blokowały. W odpowiedzi Pan Zdzisław Cichocki poinformował, że rozproszona zabudowa jest problemem polityki przestrzennej, a w PZO będzie konieczne zadbanie, by zabudowa nie kolidowała z przedmiotami ochrony lub na nie negatywnie oddziaływała.

Na zakończenie dyskusji pan Zdzisław Cichocki zaproponował wnioski podsumowujące spotkanie w postaci postulatów do uwzględnienia przy tworzeniu PZO. Zredagowano więc następujące postulaty:

1. Zaproponowanie rozwiązania problemu nadmiernej liczebności bobra – zasadność ochrony tego gatunku (konieczność rozważenia zaproponowania regulacji populacji jako forma ochrony czynnej).
2. Przeanalizowanie problemu wilka w aspekcie:
 - regulacji populacji bobra,
 - zagrożeń dla gospodarstw hodowlanych.
3. Przeanalizowanie problemu sposobów wykorzystywania / użytkowania gruntów w otoczeniu Lasów Skaliskich w aspekcie uwarunkowań społeczno-gospodarczych, w tym możliwych rekompensat finansowych (zalesianie, inne formy gospodarowania, zabudowa rozproszona).
4. Zwrócenie uwagi na ewentualne możliwości rozwoju energetyki wodnej w aspekcie konieczności ochrony przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000. Stworzenie seminaturalnej drogi przepływu i migracji zwierząt, alternatywnej dla Kanału Brożajckiego.

5. Położenie szczególnego nacisku na formy ochrony czynnej dla skutecznego zachowania dobrostanu środowiska.
6. Weryfikacja, przeformułowanie i doprecyzowanie zagrożeń wymienionych w SDF.

Ponadto na spotkaniu ustalono termin następnego spotkania informacyjno – dyskusyjnego, które odbędzie się w październiku 2012 r., na którym szczególna uwaga zwrócona będzie na lokalizację, zagrożenia przedmiotów ochrony zidentyfikowanych w obszarze Natura 2000 oraz konkretne ustalenia zadań ochronnych.

Z poważaniem

Zdzisław Cichocki

Koordynator Projektu Planu Zadań Ochronnych

